

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
HUMAN RIGHTS ASSOCIATION
KOMELEYA MAFÊN MIROVAN

1986

HAKKÂRİ BELEDİYE BAŞKANLIĞINA ATANAN KAYYIM İLE
BİRLİKTE ORTAYA ÇIKAN HAK İHLALLERİNE YÖNELİK GÖZLEM
RAPORU

İÇİNDEKİLER

- 1- HEYETİN OLUŞUMU**
- 2- GİRİŞ**
- 3- 3 HAZİRAN 2024**
- 4- 4 HAZİRAN 2024**
- 5- 5 HAZİRAN 2024**
- 6- SONUÇ VE DEĞERLENDİRME**

1- HEYETİN OLUŞUMU

Bu rapor, Hakkâri Belediye Eş Başkanlığına atanan kayyım ile beraber ortaya çıkan hak ihlallerini tespit eden gözlemleri içermektedir. Gözlem raporu, İHD Hakkâri Şubesi ve İHD Genel Merkez Yönetim Kurulunun aldığı karar doğrultusunda; İHD Eş Genel Başkanı, İHD Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölge Temsilciliği ve Bölge MYK Üyeleri ile Bölge Şube Başkanlarından oluşan heyetin **Hakkâri’de, 3-4-5-6 Haziran 2024 tarihinde yerinde yaptığı gözlemler sonucu düzenlenmiştir. İHD Hakkâri şubemiz kayyımın atandığı Hakkâri’de 03.06.2024 tarihi itibari ile gözlem yapmaya başlamış olup; oluşturulan heyetimiz ise 4-5 Haziran 2024 tarihlerinde Hakkâri’de gözlem yapmıştır.**

Gözlem komisyonumuz; İHD Eş Genel Başkanı *Hüseyin KÜÇÜKBALABAN*, İHD Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölge Temsilcisi *Tahir SAÇAKLI*, İHD Diyarbakır Şube Başkanı ve MYK üyesi *Av. Ercan YILMAZ*, İHD MYK Üyesi ve Bölge Yönetim Kurulu Üyesi *Zeki TANGÜNER*, İHD Van Şube Başkanı ve MYK üyesi *Mehmet Salih COŞKUN*, İHD MYK Üyesi ve Bölge Yönetim Kurulu Üyesi *Hamdi BAYHAN*, İHD Tatvan Temsilciliği adına *Maruf KARTAL* İHD Hakkâri Şube Eş Başkanı ve MYK üyesi *Sibel ÇAPRAZ*, İHD Hakkâri Şube Eş başkanı *Musa BOR*, İHD Hakkâri Şube Üyesi *Eren Baskın*, İHD Hakkâri Şube Sekreteri *Pınar ŞEN ZENGİN* ‘den oluşturulmuştur.

2- GİRİŞ

Türkiye’de Otoriter rejimin tahkim edilmesinde 19 Ağustos 2016 tarihi önemli bir yer tutmaktadır. İktidarın otoriter rejimi tahkim etme niyetini açık gösterdiği bu tarihte, 19 Ağustos 2016’da belediyelere kayyım atanmasının yolunu açan 411 Sayılı Torba Yasa tasarısı TBMM’den geçirilmek istenmişse de; TBMM’den istediği sonucu çıkaramayan iktidar, halk iradesini yok saymak için 1 Eylül 2016 tarihli 674 Sayılı KHK ile 5393 Sayılı Belediye Kanununun 45.maddesinde değişiklik yaparak belediyelere kayyım atama yetkisi almıştır. Aynı zamanda İktidar belediyelerin taşınır mallarına el koyma ve çalışanlarını görevden uzaklaştırma yetkisini de valilik ve kaymakamlıklara vermiştir.

674 Sayılı KHK, 10.11.2016 tarihinde TBMM’de kabul edilerek ve Resmi Gazete’de 24.11.2016 tarihinde yayımlanarak 6758 sayılı “Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun” haline getirilmiştir.

Sözünü ettiğimiz 674 sayılı KHK’ye dayandırılarak 2016’da DBP’li toplam 95 belediyenin eş başkanları görevden alınarak yerlerine o yerlerin mülki amirleri olan vali ve kaymakamlar kayyım olarak atanmıştır.

Kayyım atama hukuksuzluğunu ‘terör’ kavramı üzerinden meşrulaştırmak isteyen iktidar temsilcileri, 31 Mart 2019 yerel yönetim seçimlerinden sonra da kayyım politikalarına devam etmiştir.

31 Mart 2019 yerel yönetim seçimlerinin ardından, 19 Ağustos 2019 tarihinden itibaren İçişleri Bakanlığı'nın kararıyla 3'ü büyükşehir, 5'i il, 33'ü ilçe ve 7'si belde belediyesi olmak üzere toplam 48 HDP belediyesine kayyım atanmıştır. Kayyım atamaları demokratik olan tüm hak ve taleplerin askıya alındığını bir kez daha ortaya koymuştur.

Yurttaşların temel hakkı olan seçme ve seçilme hakkı birçok kez hukuka aykırı yollarla gasp edilmiştir. HDP'li 48 belediyeye kayyım atanması 4,5 milyonu aşkın yurttaşın iradesinin iktidar tarafından kabul görmediğini göstermektedir.

31 Mart 2024 tarihinde yapılan yerel seçimlerde Van halkının yüzde 55.48 oyunu alarak Van Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı seçilen Abdullah Zeydan'ın memnu haklarının iadesi kararı hukuka aykırı bir şekilde ortadan kaldırılarak; Van halkının iradesi yok sayılmak istenmiş ve kayyım atama girişiminde bulunulmuştur. Van Büyükşehir Belediyesine kayyım atanması girişimi Van ilinde birçok demokratik gösteriyi ve tepkiyi beraberinde getirmiş; bu toplantı gösteri ve yürüyüşler sırasında kolluk görevlilerinin orantısız güç kullandığı ve işkenceye varan uygulamalar gerçekleştirdiği görülmüştür. Demokratik tepkiler sonrası kayyım atama girişiminden vazgeçilmiştir.

Van ilinde gerçekleştirilmek istenen kayyım atamasının ardından; 03.06.2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı kararı ile Hakkâri Belediye Eş başkanı Mehmet Sıddık Akış görevden uzaklaştırılmıştır. Hakkâri'de 31 Mart 2024 tarihinde yapılan yerel seçimlerde yüzde 48.92 oy alarak Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi'nden (DEM Parti) Belediye Eşbaşkanlığı görevine seçilen Mehmet Sıddık Akış, 03.06.2024 sabah saatlerinde Van'da gözaltına alınmıştır. Akış'ın gözaltına alınmasının ardından belediye ablukaya alınmıştır. Seçilmiş Belediye Meclis üyeleri dâhil hiç kimse belediye binasına alınmamıştır.

İçişleri Bakanlığı görevden uzaklaştırma kararının gerekçesinde soyut olgular üzerinden hareket etmiş; mevcut Belediye Eş Başkanı ile ilgili yürütülen bir soruşturmanın detaylarını İçişleri Bakanlığının resmi sosyal medya hesabından paylaşarak "masumiyet karinesini" ihlal etmiş ve kayyım atanmasına gerekçe göstermiştir. İçişleri Bakanlığı, soruşturma ve yargılama makamları yerine geçerek yargı kurmuş; mevcut Belediye Eş Başkanının devam eden soruşturma ve kovuşturma dosyalarını kayyım atamaya gerekçe göstermiştir. İçişleri Bakanlığı'nın bu açıklama ve uzaklaştırma kararı belirttiğimiz üzere hukuki değil; siyasi bir karardır.

Hakkâri Belediye Eş Başkanı hakkında görevden uzaklaştırma kararı verilmesinden 2 gün sonra; Belediye Eş Başkanı Mehmet Sıddık Akış hakkında Hakkâri 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından "silahlı örgüt yöneticiliği" suçlamasıyla 19 yıl 6 ay hapis cezası verilmiştir.

03.06.2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından Hakkâri 1. Ağır Ceza Mahkemesinde Hakkâri Belediye Eş Başkanı Mehmet Sıddık AKIŞ hakkında devam eden bu yargılama, kayyım atama kararının gerekçelerinden biri yapılmıştır. Söz konusu yargılama dosyasında henüz bir karar verilmeden masumiyet karinesi yok sayılarak; mahkemenin bağımsızlığına da müdahale edilmiştir.

Mehmet Sıddık AKIŞ yukarıda belirttiğimiz nedenlerle; Anayasa'nın 127'inci maddesi ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gerekçe gösterilerek geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığı'nca görevden uzaklaştırılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'ıncı maddeleri uyarınca Hakkâri Valisi Ali Çelik, Hakkâri Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirilmiştir.

Seçme ve seçilme hakkına yönelen bu açık müdahale, anti demokratik bir tutum olup demokratik bir sistemde kabulü mümkün değildir. Nitekim Avrupa Konseyi'ne bağlı Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin Türkiye'de hükümetin belediyelere atadığı kayyımların uluslararası hukuka aykırı olduğuna dair 23 Mart 2022 tarihli kararı bulunmaktadır.

2016 yılından bu yana iki dönemdir kayyım atadığı belediyeleri seçimlerde her defasında kaybeden siyasi iktidar, halkın demokratik iradesine siyasi bir darbe aracı olan kayyıma tekrar başvurmuştur. **Bu durum göstermektedir** ki, Hakkâri Belediyesine darbeci bir zihniyetle kayyım atanması sadece Hakkâri halkının değil; bütün Türkiye Halklarının demokratik iradesinin gasp edilmesi girişimidir. Seçimlerden sonra "normalleşme" söylemleri ve yeni anayasa tartışmalarının hüküm sürdüğü bu günlerde, demokrasiye aykırı bu uygulamadan bir an evvel vazgeçilmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin en önemli meselesi olan Kürt Meselesinin demokratik ve barışçıl yollardan çözülmesi acil bir ihtiyaçtır. Ancak Kürt Halkının seçimler yoluyla seçtiği belediye başkanlarının yerine kayyım atama politikasında ısrar Kürt Meselesinin çözümünü daha da karmaşık hale getirmektedir. Bu durum aynı zamanda Türkiye'deki tüm yurttaşların seçimler yoluyla iş başına getirdiği tüm belediye başkanlarının yerine kayyım atama riskini de içinde barındıran bir tehlikedir.

Seçilmiş Hakkâri Belediye başkanı yerine kayyım olarak atanan Hakkari Valisi aynı tarihte tüm yurttaşlar için anayasal bir hak olan barışçıl toplantı ve gösteri yapma hakkını tüm kentte 10 gün boyunca yasaklama kararı almıştır. Kentin tüm cadde ve sokakları sıkıyönetim ilan edilmişçesine polis, asker ve zırhlı araçlarla kontrol altına alınarak hayatın olağan akışına müdahale edilmiştir. 03 Haziran 2024'ten 12 Haziran 2024 tarihine kadar eylem-etkinlik yasağı kapsamında siyasi partilerin, sivil toplum örgütlerinin ve yurttaşların barışçıl protesto, basın açıklaması, gösteri ve yürüyüş amaçlı kamusal alana çıkmalarına izin verilmemiştir.

Eş zamanlı olarak Hakkari ile birlikte Diyarbakır, Van, Mardin, Batman ve Şırnak Valilikleri de eylem ve etkinlikleri tüm kentte yasaklamışlardır. Oysaki Anayasa'nın 34. maddesi; fikirlerin silahsız ve saldırsız, başka bir ifade ile barışçıl bir şekilde ortaya konulabilmesi için toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını güvence altına almıştır. Dolayısıyla gösteri ve toplantı hakkı, şiddete başvurmadan yurttaşların ve sivil toplum örgütlerinin eleştiri ve yönetime seslerini duyurma hakkını içerir ve teminat altına alır. Bu kararlarla savaş ve olağanüstü koşullarda bile kanunla özlere dokunulmadan kısıtlanabilecek hakların kendisi/özü ortadan kaldırılmıştır.

3- 3 HAZİRAN 2024 HAKKÂRİ ŞUBE YÖNETİM KURULU GÖZLEMİ

03.06.2024 günü sabah saat 08.00'de Kayyım atandığına ilişkin karar belediyeye gitmek isteyen meclis üyelerine kapıda bekleyen polis ekipleri tarafından bildirilmiştir. Kararın bildirilmesinden

sonra belediye meclis üyeleri karara tepki göstermiştir. Hakkâri belediyesi çevresi bariyerlerle ablukaya alınmış, belediyeye giriş yapmak isteyen meclis üyeleri içeri alınmamıştır.

Öğle saatlerine doğru Hakkâri Valiliği, Hakkâri ilinde 03.06.2024 tarihinden başlayıp 12.06.2024'e kadar 10 günlük eylem etkinlik yasak kararı almıştır. Aynı saatlerde İçişleri Bakanlığı, gözaltına alınan belediye Eş başkanı M. Sıddık Akış hakkında sosyal medya hesabından yaptığı paylaşım ile masumiyet karinesini hiçe sayarak kayyım atamasını ilan etmiştir.

Söz konusu kayyım uygulamasına karşı belediye binasına yürümek isteyen yurttaşlar, DEM Parti İl binasında ablukaya alınmış; parti binasının giriş çıkışları polis tarafından kapatılmıştır. DEM Partinin saat 19:00'da yapmayı planladığı kayyıma karşı eylem ise kolluk görevlileri tarafından engellenmiştir. Saat 21:30'da kolluk mensupları ile yapılan müzakereler sonucu sadece milletvekillerinin geçişine izin verileceği söylenmiş ve milletvekilleri tarafından Hakkâri ilindeki çarşı meydanına yürüyüş düzenlenebilmiştir. Aralarında belediye meclis üyelerinin bulunduğu yurttaşlar daha sonra yürüyüş gerçekleştiren milletvekillerine katılmış; yürüyüş yapan yurttaşlar yine polis ablukası ile çarşı merkezinde bulunan heykele kadar yürümüştür. Ardından milletvekilleri Hakkâri ili çarşı merkezinde oturma eylemini gerçekleştirmiştir. Oturma eylemi gerçekleştiren milletvekilleri tekrar kolluk mensupları tarafından ablukaya alınmıştır. Söz konusu eylemler sabaha kadar devam etmiş; demokratik tepkisini göstermek isteyen yurttaşlara karşı kolluk mensuplarının engelleyici tutumu devam etmiştir.

4- 4 HAZİRAN 2024

Hakkari Belediyesine kayyım atanmasının 2. Günü olan 4 Haziran günü sabah saatlerinde yine basın açıklaması ve protesto gösterisi yapmak isteyen ve aralarında Dem Parti, Demokratik Bölgeler Partisi Eş Genel Başkanları, Milletvekilleri ve yurttaşların olduğu grup polis kalkanları ile sürekli buldukları yerden uzaklaştırılmaya çalışılmış; kolluk kuvvetleri tarafından demokratik eylem ve etkinlikler engellenmeye çalışılmıştır. Kolluk mensupları tarafından gerçekleştirilen eylemlerin kanunsuz olduğu yönünde anonslar yapılmış ve bu sırada yurttaşlar ablukaya alınmıştır. Demokratik tepkilerini göstermek isteyenlerin buldukları yerlerden ayrılması kolluk kuvvetleri tarafından engellenmiştir.

4 Haziran 2024 tarihinde Hakkâri Adliye binası önünde Bölge Baro Başkanları ve birçok avukat basın açıklaması yapmak istemiş ancak Hakkari Cumhuriyet Başsavcılığının talimatı olduğu gerekçesiyle basın açıklamasına izin verilmemiştir. Adliye binası etrafı kolluk mensupları tarafından kapatılmıştır. Adliyeye sadece avukatların girişine izin verilmiş ancak bu da polis barikat ve kalkanlarından oluşan bir koridordan yapılabilmıştır. Bölge Baro Başkanlarının ısrarlı taleplerine rağmen Hakkâri Cumhuriyet Başsavcısı Baro Başkanları ve avukatlar ile görüşmemiş ve adliyeyi polis ablukası altında tutmaya devam etmiştir. Tüm çabaları sonuçsuz kalan Baro Başkanları ve avukatlar son olarak Adliye Binasının bulunduğu cadde üzerinde basın açıklamalarını kamuoyu ile paylaşmıştır. Baro Başkanları ve avukatlar basın açıklamasının akabinde şehirde devam eden protesto ve eylemleri gözlemlemek amacıyla gösterilerin devam ettiği caddeye doğru hareket etmiştir.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) Eş Genel Başkanı Tülay Hatimoğulları, DEM Parti Milletvekilleri ve Belediye Eşbaşkanları, Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) Eş Genel

Başkanları Çiğdem Kılıçgün Uçar ve Keskin Bayındır, Emek ve Özgür İttifakı bileşenleri ve STK temsilcilerinin katıldığı kayyım protesto yürüyüşü gerçekleştirilmiştir.

Bölge Baro başkanlarından oluşan heyet, Hakkari Valisi ile görüşmek istemiş ancak bu talep reddedilmiştir. Akabinde ise seçilmiş Eşbaşkan Mehmet Sıddık Akış'ın yerine kayyım atanması Hakkâri'de protesto edilirken kolluk mensupları tarafından, vekillerin de olduğu protestoculara gaz ve tazyikli suyla müdahale edilmiştir. Söz konusu müdahalede en az iki kişi gözaltına alınmış; iki gazeteci ise fenalaşarak hastaneye kaldırılmıştır.

Demokratik tepkilerini kamuoyu ile paylaşmak amacıyla basın açıklaması gerçekleştirmek isteyen DEM Parti Milletvekilleri ile Belediye Eş Başkanları ve yurttaşlar kolluk mensupları tarafından engellenmiş; kolluk amirleri ile yapılan görüşmelerden de bir sonuç çıkmamıştır. Kolluk mensupları tarafından henüz eylem ve etkinlikler gerçekleştirilmeden söz konusu demokratik eylem ve etkinliklerin "kanunsuz" olduğu ilgililere bildirilmiştir.

Eş zamanlı olarak heyetimizin de içinde bulunduğu milletvekilleri, parti eş genel başkanları ve sivil toplum örgütü temsilcileri ile az sayıda yurttaşın bulunduğu grup polis kalkanlarıyla engellenmiş ve biber gazıyla yakın mesafeden müdahale başlamıştır.

Grubun direnmediği, basın açıklamasının yasal bir hak olduğu heyetimizce anlatılmaya çalışılmış ancak; polis memurları aldıkları emir doğrultusunda hareket etmeye devam etmişlerdir. Bu esnada alanda bulunan basın mensupları, yaşlılar ve kadınlar müdahaleden etkilenmiş ve bazıları polis kalkanlarıyla gerçekleştirilen müdahale ile yere düşmüştür. Kolluk mensupları tarafından yurttaşlara yönelik TOMA tipi araç ile müdahalede bulunulmuş; ayrıca birçok yurttaş kolluk mensuplarının şiddetine maruz kalmıştır.

Gözlem heyetimiz içerisinde bulunan İHD Eş Genel Başkanı Hüseyin Küçükbalaban, MYK üyesi Hamdi Bayhan, Hakkâri şube sekreteri Pınar Şen, İHD Hakkâri Şube üyesi Eren Baskın kolluk mensuplarının gaz ve tazyikli suyla yaptığı müdahaleden etkilenmişlerdir. Yurttaşların müdahale sonrası dağılması akabinde dükkân içlerine ve ara sokaklara polis müdahalesi uzun süre devam etmiştir. Sonradan edindiğimiz bilgilere göre ikisi çocuk olmak üzere 4 kişi polis şiddetine maruz bırakılmış ve ters kelepçe takılmak suretiyle işkence ile gözaltına alınmıştır.

Aralarında DEM Parti, DBP Eş Genel Başkanları, Belediye Eş Başkanları ve Milletvekilleri ile sivil toplum örgütü temsilcilerinin bulunduğu çok sayıda kişi polis kalkanları, gazlı ve tazyikli suyla yapılan müdahaleden etkilenmiştir. Aralarında Hakkâri ÖHD Şube Eş başkanı Cevahir Ağralı, Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in de bulunduğu birçok kişi gözlerine sıkılan biber gazı ve tazyikli suyun etkisi ile olay yerinde ambulansla hastaneye kaldırılmış ve müşahede altına alınmışlardır.

Kolluğun yurttaşlara müdahalesinden sonra; DEM Parti Hakkâri İl binasına sığınan yurttaşlar, polis ablukası ile karşı karşıya kalmış; DEM Parti il binasına giriş ve çıkışlar yasaklanmıştır.

Heyetimiz KESK Hakkari Şubeler Platformunu ziyaret etmiş ve kentte yaşananlar hakkında bilgi edinmeye çalışmıştır. Akşam saat 19.30 sıralarında DEM Parti Eş Genel başkanı, DBP Eş Genel Başkanları ve Milletvekillerinin aralarında bulunduğu 8 kişilik grubun valilik karşısındaki bir

kaldırımında oturma eylemi başlattığı öğrenilmiş ve heyetimiz gözlem yapmak amacıyla ilgili yere gitmiştir.

Oturma eylemi yapılan yerin çift sıra kalkanlı polislerle çembere alındığı, çok sayıda zırhlı araç ve sivil polis araçlarının alanda olduğu ve hiçbir vatandaşın alana yaklaştırılmadığı gözlenmiştir. Oturma eylemi yapılan yere vardığımızda önce önümüz kalkanlı polislerce kesilmiş; sonrasında etrafımız kalkanlı polislerce çevrilmiştir.

İHD gözlem heyeti olduğumuzu oturma eylemi yapan milletvekillerini ziyaret edip alandan ayrılacağımızı kolluk mensuplarından sorumlu amirlere belirtmemize rağmen ilgili yere gitmemiz engellenmiştir. Israrlı bekleyişimizden sonra tekrar yanımıza gelen kolluk amiri, 5 kişinin oturma eylemi yapan milletvekillerinin yanına gitmesine izin verileceğini belirtmesine rağmen heyetimizin inceleme ve görüşme yapması engellenmiştir.

Oturma eylemi gerçekleştiren tüm milletvekilleri yaşadıkları hak ihlallerinden dolayı kendileri ve temsil ettikleri seçmenler adına İHD'ye başvuruda bulduklarını durumu kamuoyu ile paylaşmamızı ve sürecin takibi olmamızı talep etmişlerdir.

Milletvekillerinin kamuya açık bir alanda oturmaları ise kanuna aykırı eyleme iştirak etmek olarak kolluk kuvvetleri amiri tarafından sürekli dile getirilmiştir. Amirin sürekli vekillerin dokunulmazlığı ilkesini öne sürerek müdahale edemediklerini bu sebeple eylemin ablukaya alınmasını haklı bir gerekçe olarak sunmuştur.

5- 5 HAZİRAN KAYYIM ATAMASININ 3. GÜNÜ

Gözaltında bulunan Hakkâri Belediyesi Eş başkanı Mehmet Sıddık Akış'ın yargılandığı davanın karar duruşmasının saat 09.00 da Hakkari Adliyesinde görüleceği bilgisi üzerine heyetimiz Adliye binasına gitmek üzere yola çıkmıştır. Adliye binasına yaklaştığımızda Adliye binasının tel bariyerler ve çift sıra kalkanlı polis ablukasına alındığı, adliye binasına açılan sokak başlarının zırhlı araçlar ve TOMA'larla kesilmiş olduğu, hiç kimsenin alana alınmadığı, birkaç basın mensubu ile milletvekillerinden oluşan küçük bir grubun polis barikatı önünde olduğu gözlenmiştir. Ayrıca Jandarma ekiplerinin de sokaklarda görülmeye başlandığı, çok sayıda zırhlı askeri araçların şehre giriş yaptığı gözlenmiştir. Heyetimiz adliye binası önüne geldiğinde güvenlik şube müdürü ve ona eşlik eden bir grup kalkanlı ve kasklı polis memurları heyetimizin alana girmemesi gerektiğini; kimsenin adliye binasına alınmayacağını ifade etmiştir. Sonradan avukat olanların adliye binasına alınabileceğini belirtilmiş ve heyetimizdeki avukatlar, avukat kimlikleri kontrol edilerek polis kordonundan geçirilerek adliye binasına alınmışlardır.

Avukatlar adliye binasına girerken 3 defa kimlik kontrolünden geçerek girebilmişlerdir. Duruşmanın olduğu gün adliyede işleri olan yurttaşlar dahi adliyeye alınmamışlardır. 3 kimlik kontrol noktasından geçerek adliyeye giriş yapabilen avukatlar duruşma salonu girişinde de sivil giyimli memurlar tarafından kimlik kontrolüne alınmak istenmiş ancak avukatlar kabul etmemiştir. Mahkeme başkanı ile yapılan görüşme sonrasında duruşma salonuna giriş esnasında kimlik kontrolü yapılmamış ve avukatlar duruşma salonuna girmişlerdir. Duruşma salonunun fiziki yetersizliği dolayısıyla birçok avukat da duruşma salonu dışında kalmıştır.

Duruşmaların her yurttaşına açık ve aleni olması gerektiği, insan hakları savunucuları olarak belediye başkanının duruşmasını izlemek istediğimiz ilgili görevlilere aktarılmış ancak; kolluk mensuplarından sorumlu amirler tarafından adliye binasına milletvekilleri dahil hiç kimseyi almayacakları belirtilmiştir.

Saatler boyunca adliye önündeki az sayıdaki yurttaş, milletvekilleri ve heyetimiz; kalkanlı polisler, TOMA'lar ve tel bariyerlerle çevrili alan içerisinde kalmaya zorlanmıştır. Heyet üyelerimizin polis çemberi dışına çıkıp su vb. ihtiyaçlarını gidermelerine izin verilmemiş; alandan çıkanlar yeniden alana alınmamıştır. Aynı zaman diliminde birçok milletvekilinin olduğu heyet kolluk kuvvetlerinin kalkanları tarafından engellenirken, bazı milletvekilleri yaşanan arbedede yaralanmıştır. Heyet içerisinde bulunan Hakkâri Milletvekili Vezir PARLAK'ın kolluk güçlerinin kalkanlarıyla gerçekleştirdiği sert müdahale esnasında eline almış olduğu darbe sonrasında serçe parmağı kırılmıştır. Serçe parmağının kırılmasına rağmen kalkanlı kolluk kuvvetlerinin yapmış oldukları müdahale devam etmiştir. Sonrasında parmağı alçıya alınmıştır. Anayasal düzlemde uygulanan anti demokratik uygulamalar bir milletvekilinin dokunulmazlığına rağmen şiddet uygulanması ile bir kez daha ortaya konulmuştur.

Basın mensuplarının yapmış olduğu haberler, İHD Genel Merkez sosyal medya hesaplarından heyetimizin gözlem yapmasına izin verilmediği ve polis ablukasında kaldığı yönündeki paylaşımları sonrasında çok sayıda insan hakları örgütünün imzasıyla İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı ile İnsan Hakları Ortak Platformu (İHOP) yayınladıkları açıklamalarla; İHD heyetinin engellenmesine, polis ablukasında kalmasına dikkat çekilmiş ve İHD heyetinin çalışmalarının kolaylaştırılması talep edilmiştir. Yapılan açıklamalar ve çağrılar da güvenlik güçlerini ve yetkilileri çalışmalarımızı engelleme kararından vazgeçirmediğinden heyetimiz yapmış olduğu değerlendirme sonucu, Hakkâri şubemizin devam eden süreci gözlemlemesine, heyetin geriye kalan üyelerinin şehirden ayrılmasına karar vermiştir.

Heyetimizin şehirden ayrıldığı saatlerde DEM Parti Eş Genel Başkanı Tuncer Bakırhan ve bir grup parti milletvekili ve yöneticilerinin kente geleceği bilgisi edinilmiştir. Heyetimiz 05.06.2024 günü saat 14.00 sıralarında Hakkâri'den ayrılarak Van'a doğru yola çıkmıştır. Hakkâri istikametine çok sayıda zırhlı askeri aracın gittiği gözlenmiştir. Hakkâri'den Van iline kadar heyetimiz 5 kez kimlik kontrolünden geçerek Van'a ulaşabilmiştir.

6- SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Heyetimiz tarafından Hakkâri Belediye Eş Başkanı Mehmet Sıddık Akış'ın görevden alınarak yerine kayyım atanması sonrasında Hakkâri ilinde meydana gelen hak ihlalleri ile ilgili gözlemlerimiz yukarıda ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Belirtmek gerekir ki yurttaşların demokratik bir toplumda yönetime katılmasının ön şartı seçme ve seçilme hakkına yönelik bütün müdahalelerin kaldırılması ile mümkündür. Bu bağlamda yurttaşlar yaşadıkları yerlerde özgür iradeleri ile yöneticilerini seçebilmeli ve demokratik süreçlere katılım sağlayabilmelidir. Bu bağlamda seçme ve seçilme hakkıyla alakalı ortaya çıkan hak ihlalleri Kürt coğrafyasında kendisini ilk olarak 2015 yerel seçimlerde göstermiş ve akabinde bu anti-demokratik uygulamalar ve kayyım atamaları devam etmiştir. Söz konusu antidemokratik uygulamalar sonucunda 2015'den bu yana Kürt coğrafyasına atanan kayyımlar şu şekildedir; 2015 döneminde 95 DBP

belediyesine, 2019 döneminde 48 HDP belediyesine, 2024 döneminde 1 DEM Parti belediyesine kayyım atandı.

Şimdiye kadar kayyım atanmış illerde ve hakkında önceden açılmış bir dava dosyasının bulunmadığı ve ulaşabildiğimiz verilere göre resmi eşbaşkanların durumu şu şekildedir:

Kayyım Öncesi Soruşturma Dosyası Olmayanlar:

Mardin Nusaybin Belediyesi Eşbaşkanı Semire Nergiz: Hakkında öncesinde yürütülen herhangi bir soruşturma dosyası olmadığı ve belediye eşbaşkanı olduktan sonra hakkında soruşturma açılmış olması

Van Başkale Belediyesi Eşbaşkanı Erkan Acar: Hakkında öncesinde yürütülen herhangi bir soruşturma dosyası olmadığı ve belediye eşbaşkanı olduktan sonra hakkında soruşturma açılmış olması

Batman Belediyesi Eşbaşkanı Mehmet Demir: 2016'da DTK Sağlık Meclisleri kapsamında yargılandıktan sonra beraat almıştır. Ardından 2019'da DTK açıklamaları kapsamında yürütülen 2 soruşturma dosyasında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiştir. Bu iki dosya kapatılmış ve akabinde beraat kararı verilmiş, diğeri dosya da kovuşturmaya yer yok diye sonuçlanmıştır. 2020 yılında yeni bir soruşturma dosyası açılmış olmasıyla da kayyımın atanması iktidar tarafından meşru kılınmıştır. Bu dosyanın içeriğine beraat edilen dosya ve kovuşturma olmayan iki dosya da akabinde eklenmiştir.

Diyarbakır Yenişehir Belediyesi Eşbaşkanı Belgin Diken: Hakkında öncesinde yürütülen herhangi bir soruşturma dosyası olmamasına rağmen belediye eşbaşkanı olduktan sonra hakkında soruşturma açılıyor olması ve bu soruşturma dosyasının kayyım atanmasına gerekçe yapılması

Siirt Baykan Belediyesi Eşbaşkanı Remzi Sarsılmaz: Hakkında öncesinde yürütülen herhangi bir soruşturma dosyası olmaması ve belediye eşbaşkanı olduktan sonra hakkında soruşturma açılması ve bu soruşturma dosyasının kayyım atanmasına gerekçe yapılması

Diyarbakır Ergani Belediyesi Eşbaşkanı Ahmet Kaya: Hakkında öncesinde yürütülen herhangi bir soruşturma dosyası olmamasına rağmen belediye eşbaşkanı olduktan sonra hakkında soruşturma açılması ve bu soruşturma dosyası kayyım atanmasına gerekçe yapılması, Kayyım soruşturma dosyasında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesine rağmen göreve iadesinin yapılmaması, Kesinleşen mahkeme kararına Valilik itiraz edip dosyayı bozmasına rağmen kayyımın kamu yararı olduğunu dayanak gösterilmesi

Urfa Suruç Belediyesi Eşbaşkanı Hatice Çevik: Hakkında öncesinde yürütülen herhangi bir soruşturma dosyası olmamasına rağmen belediye eşbaşkanı olduktan sonra hakkında soruşturma açılması ve bu soruşturma dosyası kayyım atanmasına gerekçe yapılması,

Tüm bu anti demokratik uygulamalar, Kürt halkının iradesinin hiçe sayıldığı en açık göstergesidir.

Dolayısıyla devletler de bu konudaki bütün kısıtlamaları ortadan kaldırmalı ve demokratik bir toplumun inşası için kolaylaştırıcı olmalıdır. Ancak Türkiye'de özellikle Kürt yurttaşların seçim dönemlerinden sonra seçtikleri belediye başkanları ve milletvekillerine karşı ayrımcı, ötekileştirici ve demokratik siyaseti ortadan kaldıran Devlet pratikleri ile yine karşı karşıyayız. Özellikle 2016 yılında Türkiye'de gerçekleşen darbe girişiminden sonra KHK'ler ve fiili olarak Devletin aldığı tutumla birçok muhalif işinden edilmiş, gözaltı ve tutuklamalar rutin bir devlet uygulaması haline gelmiş; demokratik toplumun vazgeçilmez unsurlarından olan seçme ve seçilme hakkı askıya

alınmıştır. Kürtlerin çoğunlukla yaşadığı illerde kayyım uygulaması genel geçer, soyut ve “terör” kavramıyla sürekli hale gelen bir uygulama olmuştur. Hakkâri ilinde de 3 Haziran 2024 tarihinde kayyım atamasıyla ortaya çıkan durum Devletin yurttaşların seçme ve seçilme hakkına yönelik yeni müdahalesini göstermesi açısından çarpıcıdır.

Kürt meselesinin on yıllardır demokratik yol ve yöntemlerle değil; baskıcı ve kayyım gibi uygulamalarla çözümsüz bırakıldığı bir Devlet pratiği, demokratik bir toplum ideali yerine baskıcı ve otoriter rejimin tahkim edilmesine yol açmaktadır.

Devlet, otoriter bir yönetim anlayışı yerine; yurttaşların yönetim kademelerine doğrudan katılımını hedefleyen ve söz sahibi kılan etkin bir yerel demokrasi anlayışını daha güçlü şekilde tesis etmelidir. Tam bir demokratik sistemin inşası için yerel demokrasinin güvence altında olması herkesin sorumluluğudur.

Bu nedenlerle, tüm siyasi partileri, sivil toplum kuruluşlarını, meslek örgütlerini, aydın ve yazarları kayyım hukuksuzluğuna karşı demokratik bir geleceğin inşasına katkı sunmaya çağırıyoruz. Ayrıca, devleti yönetenleri bu kritik süreçte sorumluluk içerisinde davranmaya, Hakkari Belediyesine atanan kayyımı geri çekerek demokratik değerlere dönmeye ve başta seçilmişler olmak üzere tüm siyasetçi mahpusları serbest bırakmaya davet ediyoruz.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ